

Maastikuarhitektuur

Koolinoorte arhitektuurikonkurss 2015
„Minu unistuste koolihoov“

Hea õpetaja ja juhendaja!

2014. aastal toimus esmakordselt üle-eestiline koolinoortele suunatud arhitektuurikonkurss „Unistuste koolimaja“. Sel aastal toimuva konkursi teema on edasiarenduse eelmisest teemast ja kannab pealkirja „Minu unistuste koolihoov“.

Koolimajas on justkui kõik õppimiseks vajalik olemas – on klassiruumid, koridorid ja sööklad, kuid tihti jääb puudu kohtadest, kus õpilased saaksid isekeskis vahetundidel sisukalt aega veeta. Võimalusi põnevateks ja mängulisteks tegevusteks saab pakkuda koolihoov. Seega palume konkursi käigus õpilastel visualiseerida, kuidas ja millisteks tegevusteks sooviksid õpilased koolihoovi kasutada ning mida koolihoovis näha.

Käesolevat materjali võib kasutada nii ettevalmistuseks konkursist osavõtul kui ka üldisemalt maastikuarhitektuuri käsitlemiseks koolitundides. Abimaterjal kuulub esitluse juurde.

Põnevat koolitundi ja edu konkursil osalemisel!

1 Maastikuarhitektuur = keskkond+disain+teadus+kunst

Maastikuarhitektuur tegeleb maastike plaanipärase kujundamisega. Inimesed muudavad oma tegevusega maastikku, olgu see linnade loomine, arendamine või kahanemine, kaevanduste ja tunnelite rajamine või põlluharimine.

Maastikuarhitektuur on valdkond, mis seob omavahel looduslikud maastikukomponendid - taimestik, reljeef - ja inimese poolt kavandatud objektid – hooned, teed, sillad – saavutades kunstiliselt, tehniliselt ja ökoloogiliselt seotud terviku.

Maastikuarhitektuuri stiile on väga erinevaid – eesmärgiks võib olla loodusmaastike ilu rõhutamine või hoopis kindlate ornamentide kujundamine.

Maastikuarhitektuuri üks peamisi eesmärke on tõsta maastike kvaliteeti, esteetilist väärtust ja planeerida inimtegevust ja väliruumi võimalikult kestlikult nii, et see looduskeskkonda minimaalselt kahjustaks.

2 Kes on maastikuarhitekt?

Maastikuarhitekt tegeleb maastike (väljakud, pargid, mänguplatsid jne) ruumilise kujundamise ja kavandamisega. Maastikuarhitekti töö algab maastiku analüüsimisega, vaadeldes, milline on olemasolev taimestik, loomastik, pinnas, pinnavormid, kliima ja asustus. Seejärel koostab ta haljastusplaani ja kujunduse, mis sobitub alale loodava hoonestuse ning selle kasutusotstarbega. Tihti kavandab maastikuarhitekt ka rajatise ja elemente – pingid rekreatsiooni-väljakud, varjualused, prügikastid, valgustus jne. Samuti tegelevad maastikuarhitektid ajalooliste paikade ja mälestiste restaureerimisega.

Maastikuarhitekti töös on oluline tunda nii looduskeskkonda, kultuuri kui ka tehnikalahendusi. Arhitektil peab olema ruumiline ja loov mõtlemine. Tänapäeval tehakse suurem osa tööst erinevate arvutiprogrammidega, samuti hõlmab amet ka välitööde tegemist.

Maastikuarhitektid töötavad maastikuarhitektuuri-, planeerimis- ja arhitektuuribüroodes, kohalikes omavalitsustes ja riigiasutustes ning keskkonnaorganisatsioonides.

Maastikuarhitekti ülesanne on luua meeldiv ja mugav elukeskkond kõikidele kasutajagruppidele (lapsed, noored, täiskasvanud, seniorid, vaegliikujad, jalakäijad, jalgratturid, autojuhid jne).

Rohkem infot maastikuarhitekti ameti kohta:

<http://ametid.rajaleidja.ee/Maastikuarhitekt-1>

3 Maastikuarhitektuur koolihoovide näitel

Järgnevatelt slaididelt leiate 5 näidet koolihoovidest üle maailma. Iga slaidi juures on lühikirjeldus fotol olevast koolihoovist ning link rohkemate piltide ja infoga (inglise keeles).

Iga näite juures võib paluda õpilastel kirjeldada, mis neile antud koolihoovi juures meeldib või ei meeldi ja mida nad teeksid teisiti.

4 Ecole Maternelle Pajol – Pariis

Hoone pärineb aastast 1940, kuid hoovilahendus ja ka sarnane värvikirev siselahendus on kujundatud Palatre&Leclere büroo poolt, et tuua värve ja loomingulisust nii õppetöö kui vahetundide ajaks.

Hoovi on kujundatud värvilised jooksurajad, mänguväljak, keksuplats ja pingid. Erinevad värvid ja materjalid stimuleerivad mõtlemist ja loovad positiivseid emotsioone.

<http://www.thecoolhunter.net/article/detail/2098/ecole-maternelle-pajol--paris>

5 Shrewsbury International School – Bangkok

Uue mänguväljaku idee on laste sotsiaalse suhtluse ja uurimismeele tõstmine. Mänguväljak sobitub mitmeteks erinevateks tegevusteks – mängimine, õppimine, rattaga sõitmine.

Alal on viis 1,2 meetri kõrguste piiretega eraldatud osa, millest igaühel on oma eesmärk. „Keerdala“ imiteerib teo kajas liikumist, „saare ala“ on ümbritsetud veetaimedega, „Taime ala“ õpetab tundma erinevaid Tai taimi, „klassiruumi ala“ mahutab terve klassiruumi välitundideks ja „liiva ala“ on kavandatud liivakastina.

Kogu ala on kaetud erinevate taimede ja puudega, pakkudes varju ja eraldatust. Maapinda katab rohelistes toonides kummimaterjal, et imiteerida murupinda.

<http://www.landezine.com/index.php/2012/07/shrewsbury-international-school-by-shma/>

6 University of Technology, Sydney

Hoovi peamine eesmärk on pakkuda võimalusi kohtumisteks. Hoovi kujundamisel on aluseks olnud orientatsioon ilmakaarte suhtes ja valgus, olemasolev hoonestus, kavandatavad kasutused ja liikumistrajektoorid. Nende põhjal on kavandatud kolmest osast koosnev ala:

- Rohelus – suur muruga kaetud tõstetud tasapind, mis võimaldab pidada suuremaid kogunemisi ja mille äärtesse on paigutatud istumisalad.
- Süda – on keskne kohtumispaik nii õpilastele kui külalistele
- Õu – on puude ja põõsastega haljastatud piirkond, kus paiknevad erineva otstarbega alad nt grillimisala ja pinkslauad.

Kogu hoovi on võimalik kasutada nii päeval kui õhtutundidel, väiksemateks ja suuremateks üritusteks ja kogunemisteks, samuti õppetöök.

<http://www.landezine.com/index.php/2015/06/uts-alumni-green-by-aspect-studios/>

7 PS 216 kool - New York

New Yorgis asuva erakooli aed on kavandatud söödava kooliaiana ehk seal kasvatatakse taimi, mida hiljem kasutatakse kooli sööklas. Hoovis paiknevad peenrad ning kasvuhoone, et oleks võimalik kasvatada toitu aastaringselt. Hoovis paikneb ka varjualune tundide läbiviimiseks.

Söödav kooliaed pakub võimalusi läbi viia nii loodusõpetuse, keskkonna kui ka kodundustunde. Taimede eest kannavad hoolt õpetajad ja õpilased üheskoos. Kõik taimed kasvatatakse orgaaniliselt.

Kasvuhoone on kavandatud selliselt, et kogu sellele sattuv vihmavesi kogutakse kokku ja seda kasutatakse kastmiseks.

<http://work.ac/edible-schoolyard-at-ps216/>

8 Shaw School – Boston

Enne praegust lahendust oli koolihoov suur asfalteeritud plats ilma taimedeta. Uus lahendus nägi ette suure mänguväljaku ja ronimisseina loomist, puudega istumisala ja suurte värviliste joonistustega asfaltplatsi.

Lihtsate vahenditega muudetud värviline koolihoov pakub nüüd tegevusi nii tundide väliseks ajaks kui ka koolitundide pidamiseks. Koolihoovi rajamisest võtsid osa õpetajad, õpilased ja lapsevanemad üheskoos, alates ideede väljapakkumisest kuni teostuseni.

<http://hammerwalsh.com/pages/portfolio/parks-playgrounds/shaw-schoolyard2.html>

9 Maastikuarhitektuuri elemendid

Järgnevad slaidid toovad valiku näited erinevatest maastikuarhitektuuri elementidest, mida võiks koolihoovides leida. Iga slaidi juures on lühike tekst üldisemalt antud elemendi kohta ning sellest, millele peaks koolihoovi kujundamisel tähelepanu pöörama.

Iga elemendi kohta on toodud mõned üldisemad küsimused teema arutamiseks klassis.

Õpilastel võib paluda ka tunniks ettevalmistada ja leida vahvaid elemente – prügikastid, kiiged, pingid - või miks ka mitte lasta õpilastel ise neid kiirelt visandada.

10-11 Mänguväljak

Mänguväljakud on ühed keerulisemad objektid. Nende kavandamine ja projekteerimine sõltub väga paljudest asjaoludest, mida tuleb arvesse võtta. Mänguväljakud peavad olema eelkõige turvalised kasutada, kuid ka vastupidavad tihedale kasutusele ning ilmastikule ja vähest hooldust vajavad.

Mänguväljaku puhul on oluline ka erinevate tegevuste rohkus. Lisaks peaksid mänguväljakud olema kutsuvad ning samas sobituma oma olemust ümbruskonda. Mänguväljakutel on laste ja noorte arengus väga oluline koht. Need pakuvad võimalusi erinevateks tegevusteks, mida siseruumis tavaliselt teha ei ole võimalik.

Teemad arutamiseks:

Milline on sinu lemmik mänguväljak?

Mis sulle selle juures meeldib? Mida võiks muuta-lisada?

Kas meie koolihoovis peaks üldse olema mänguväljak?

12 Pink –varjualune

Nii nagu mänguväljakute juures, on ka pinkide puhul oluline eelkõige see, et need oleksid vastupidavad. Pink ei pea olema pelgalt jupp puitu neljal jalal. Pinke võib kombineerida kõrgemate tasapindadega, mida saab kasutada lauana või lillekastidega, et moodustada suuremaid üksusi. Fotol toodud näitel on pingid ühendatud varjualusega, moodustades toreدا lookleva terviku, pakkudes ka privaatsust.

Varjualused on olulised sellisel puhul kui näiteks kavandada mõne õppetunni läbiviimist koolihoovis. Varjualune võiks seega olla piisavalt suur, et mahutada kogu klassitais õpilasi. Varjualune peaks pakkuma kaitset nii vihma kui päikese eest.

Teemad arutamiseks:

Kas meie koolihoovi oleks varjualust vaja?

Milliseid tunde võiks koolihoovis pidada?

13 Pingid ja lillepotid

Viimastel aastatel on väga aktiivseks muutunud erinevate materjalide taaskasutamine. Ka koolihoovi õuemööbel võib koosneda näiteks vanadest autokummidest, millest saab teha nii pinke, lillepotte kui ka kiikesid. Puidust euroalused sobivad näiteks pinkide, laudade ja platvormide jaoks.

Samuti võib kasutada erinevaid ehitusjätmeid või ümberdisainida vana koolimööblit.

Kui koolihoov on kõigile avatud, siis peaks kindlasti tähelepanu pöörama sellele, et õuemööbel ka koolihoovis püsiks.

Teemad arutamiseks:

Kas sina oskad tuua mõnda näidet põnevast taaskasutusest?

Kuidas suhtud sellist laadi taaskasutusse?

Milliseid materjale saaks kasutada meie kooli hoovis?

14 Vertikaalaed

Koolihoovide näitena oli toodud ka söödav kooliaed. Taimede kasvatamiseks on mitmeid teisi võimalusi peale peenarde ja kasvuhoone. Ka fotol toodud vertikaalaia ideed saab lahendada erinevaid materjale kasutades – näiteks riputades plastikpudeleid horisontaalselt, kasutades plekkpurke või lillepotte. Lisaks fotol toodud vertikaalaia lahendusele võib kasutada ka istutuskaste, mida saab vajadusel liigutada.

Vertikaalaia põhimõttel on võimalik näiteks ka koolimaja mõni sein kujundada põneva roheseinana. Taimede kasvatamise puhul on aga kindlasti oluline, et nende eest regulaarselt hoolt kantaks.

Teemad arutamiseks:

Kas koolihoovis võiks kasvatada taimi toiduks?

Milliseid taimi võiks hoovis kasvatada ja milline lahendus (vertikaalaed, peenrad, istutuskastid) sobiks kõige paremini meie kooli hoovi?

15 Teed, platsid, rajad

Nagu mitmest eelnevast koolihoovi näitest oli näha, on olemasolev asfaltplats kergesti põnevamaks muudetav lisades värve. Platsid, teed ja rajad ei pea olema pelgalt ühest ja samast materjalist - saab kasutada mitut erinevat värvi kõnniteekive või suisa erinevaid materjale, et luua põnevaid mustreid või kujundada kivide abil mängualasid.

Platsid on tavaliselt päris suured ja nende puhul muutub väga oluliseks vihmavee ärajuhtimine. Seetõttu tuleks hästi läbi mõelda, milliseid materjale kasutada, et samal ajal oleks tagatud ka kasutamise mugavus, et näiteks jalanõud kergesti ei määrduks ja kukkumise korral riided jääksid terveks.

Teemad arutamiseks:

Milliseid vahvaid lahendusi võiks meie koolihoovi kasutada?

Milliseid mängu annaks asfaltplatsile mahajoonida?

16 Valgustus

Maastikukujundamise juures on väga olulisel kohal ka valgustus. Valgustuse olemasolu muudab väliruumi pimedal ajal turvalisemaks, kuid valgustust võib kasutada ka meeleolu loomiseks või erinevatele elementidele tähelepanu juhtimiseks. Valgustuse puhul on kindlasti oluline, et ei tekiks liigset ülevalgustamist ehk valgusmüra.

Välisvalgusteid on väga erinevaid – kõrged mastvalgustid, madalamad postvalgustid, pollarid, pinnasesse süvistatud valgustid, prožektorid, hoone seintele paigaldatavad valgustid – ja see millist valgustit on otstarbekas kasutada sõltubki sellest, et kuidas ja milleks hoovi kasutatakse.

Teemad arutamiseks:

Kas meie koolihoov on piisavalt valgustatud?

Mis võiks olla koolihoovis see element, mida tasuks eraldi pimedal ajal välja tuua (mõni puu, skulptuur, koolikell)?

17 Konkursi flaier

Arhitektuurikonkurss “Minu unistuste koolihoov on 5.-12.klasside õpilastele suunatud ideevõistlus, milles osalejate eesmärk on välja pakkuda nägemus põnevast ja mitmekülgsest koolihoovist. See on peaaegu nagu päris arhitektuurikonkurss, kuhu tuleb saata joonised ja lühike kirjeldus oma mõtetest.

Konkursitöö võib välja mõelda nii üksi kui sõbraga kahepeale. Tööd hindab spetsialistidest žürii ning parimatest töödest koostatakse kõigile avatud näitus. See on võimalus kaasa rääkida koolihoovide tuleviku teemal ning proovida ise järele maastikuarhitekti tööd!

Tööde esitamise tähtaeg on 4. oktoober 2015. Rohkem infot ja konkursi tingimused on leitavad lehelt: www.nooredarhitektid.ee